

2022-05-19

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2022/357

Remiss – Europeiska kommissionens förslag till förordning inom ekodesign för hållbara produkter

Yttrande till Miljödepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 19 maj 2022. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

EU-kommissionen har presenterat ett förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter, som ska gälla som lag i medlemsländerna. Förslaget innebär en satsning på att nästan alla fysiska varor på EU:s marknad ska bli mer miljövänliga, genom cirkulär och energieffektiv hantering från att produkten tas fram tills den blir avfall. Förordningen innebär nya krav för att göra produkter mer hållbara, tillförlitliga, återanvändbara, lättare att underhålla, renovera, återvinna, samt energi- och resurseffektiva. Förslaget innehåller också åtgärder som ska sätta stopp för förstörelse av osålda konsumentprodukter, öka grön offentlig upphandling och ge incitament till hållbara produkter.

I yttrandet framförs att målet med förslaget är positivt men att det är svårt att bedöma hur förslaget kommer att påverka kommunerna eftersom uppdraget inte är fördelade på nationell nivå. Vidare framförs att den föreslagna förordningen innebär detaljerade krav och att det inte är tillräckligt utrett vilka ekonomiska konsekvenser förslagen bedöms få för berörda verksamheter och kommuner. Det behöver klargöras vilka myndigheter som ska följa upp de olika kraven som ställs av förordningen och hur uppföljningen ska gå till. För tillsynsmyndigheter behövs vägledning i god tid innan förordningen träder i kraft.

Ärendet

Den 30 mars 2022 presenterade EU-kommissionen ett förslag till lagstiftningspaket inom ramen för den så kallade gröna given och handlingsplanen för den cirkulära ekonomin. Nacka kommun har fått EU-kommissionens förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter på remiss. Remissen framgår i sin helhet av bilaga 2 och 3.

Bakgrund till remissen

Förslaget innebär att nästan alla fysiska varor på EU:s marknad ska bli mer miljövänliga, cirkulära och energieffektiva under hela produktionskedjan. Kommissionens gröna paket består av ett förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter, en ny strategi för hållbara och cirkulära textilier, en översyn av förordningen om byggprodukter för att göra produkterna möjliga att reparera, återvinna och lättare att återtillverka samt ett förslag om nya regler för att ge konsumenter mer inflytande och möjlighet att ställa krav på hållbara produkter.

Det remissärende som Nacka kommun nu fått ta del av avser förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter. Den föreslagna förordningen bygger vidare på nuvarande ekodesigndirektivet, som avser förbättra produkters miljöprestanda under hela livscykel. Ekodesigndirektivet är ett måldokument, medan förordningen om ekodesign för hållbara produkter blir lag som ska tillämpas i alla medlemsstater. Förslagets utredning lyfter att förordningen behövs för att harmonisera hanteringen mellan medlemsländerna. Alternativet är att olika länder har olika regelverk, vilket kan leda till otillåtna handelshinder.

Ekodesigndirektivet trädde i kraft år 2005 och implementerades i Sverige genom lagen om ekodesign som trädde i kraft 2008. Direktivet revideras 2009 och utökades då från att gälla energianvändande produkter till att gälla för alla energirelaterade produkter. Energimyndigheten är tillsynsmyndighet för ekodesign- och energimärkningsdirektiven.

Förslagen i remissen i korthet

Syftet med den föreslagna förordningen är att minska den negativa miljöeffekten av produkter och göra hållbara produkter till en norm i EU, främja cirkulära affärsmodeller och ge konsumenter möjlighet till bättre informerade konsumtionsval. Förslaget till förordning är inom ramen för den europeiska gröna given, ”European Green Deal”. Den europeiska gröna given är ett paket med politiska initiativ som ska bana väg för en grön omställning i EU och vars slutmål är klimatneutralitet senast 2050. Paketet stöder EU:s omvandling till ett rättvist och välmående samhälle med en modern och konkurrenskraftig ekonomi.

Förslaget till förordning om ekodesign för hållbara produkter handlar om produktdesign. Målet med förordningen är att minska produkters negativa miljömässiga och sociala livscykelpåverkan och förbättra den inre marknadens funktion. De specifika målen är:

1. Att förbättra produkters hållbarhet
2. Bättre tillgång till hållbarhetsinformation längs leverantörskedjan
3. Att stimulera mer hållbara produkter och affärsmodeller för att förbättra värdebevarandet
4. Att förbättra tillämpningen av den hållbara produktlagstiftningen.

Förordningen innehåller nya krav för att göra produkter mer hållbara, tillförlitliga, återanvändbara, uppgraderbara, reparerbara, lättare att underhålla, renovera och återvinna, samt energi- och resurseffektiva. Kraven på produktspecifik information ska därutöver se till att konsumenterna känner till vilken miljöpåverkan deras inköp har. Alla reglerade produkter avser ha digitala produktpass. Därmed blir det lättare att reparera eller återvinna produkter och enklare att spåra ämnen som ger anledning till oro längs hela försörjningskedjan. Även märkning kan införas. Förslaget innehåller också åtgärder som ska sätta stopp för förstörelse av osålda konsumentprodukter, öka grön offentlig upphandling och ge incitament till hållbara produkter.

De produkter som omfattas av förslaget är främst textilier, möbler, madrasser, däck, rengöringsmedel, färger, smörjmedel, samt mellanprodukter som järn, stål och aluminium, som har hög miljöpåverkan och förbättringspotential. Endast ett fåtal sektorer, såsom livsmedel, foder och läkemedel, förväntas vara undantagna. Medlemsländerna får i uppdrag att ta fram specifik information och vägledning till aktuella verksamheter och myndigheter.

Synpunkter från miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Remissen har behandlats i miljö- och stadsbyggnadsnämnden den 18 maj 2022, § 80. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, som är kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd, har lämnat synpunkter på remissen. Av synpunkterna, bilaga 4, framgår i huvudsak att nämnden ställer sig positiv till målet med förslaget men har svårt att se exakt hur detta förslag kommer att påverka kommunen, att förordningen är i linje med kommunens ökade fokus på cirkulär ekonomi, som bland annat uttrycks i kommunens avfallsplan 2021–2026 samt att det är viktigt att ansvaret för information och tillsynsvägledning blir tydligt fördelat och att ansvariga myndigheter har stödet färdigt i god tid innan förordningen träder i kraft.

Synpunkter från Nacka vatten och avfall AB

Nacka vatten och avfall AB bedömer sammanfattningsvis att EU-kommissionens förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter kommer att underlätta för kommunen i arbetet med att förebygga och hantera avfall. När produkterna blir mer hållbara och möjliga att underhålla, reparera, återanvända och materialåtervinna samt är fria från skadliga ämnen så kommer det att kunna bidra till minskade avfallsmängder och ökad materialåtervinning. De digitala produktpassen kommer innehålla information om produkterna som kommer göra det enklare att återanvända och materialåtervinna.

Förslaget kommer, när det genomförs, bland annat förbättra möjligheterna för kommunen att minska mängden avfall och minska mängden skadliga ämnen i material och produkter, lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, nå etappmålet om materialåtervinning av kommunalt avfall, nå etappmålet om

materialåtervinning av bygg- och rivningsavfall och nå målen i kommunens avfallsplan om att förebygga avfall och öka materialåtervinningen.

Bolaget är positiv till att omfattande hållbarhetskrav kommer att ställas på produkterna. En av punkterna omfattar vilken förväntad mängd avfall som produkten ger upphov till. Bolaget framhåller att det avfall som uppstår i samband med produktionen måste ingå då avfallsmängderna vid produktion ofta är betydande. Bolaget konstaterar att det kan komma att ta lång tid för kommissionen att ta fram ekodesignkrav för produkter. Därför är det viktigt att kommissionen prioriterar produktgrupper med störst miljöpåverkan.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Juridik- och kanslistaben har tagit del av miljö- och stadsbyggnadsnämndens synpunkter och inhämtat synpunkter från andra verksamheter i kommunen som kan vara berörda av remissen såsom Nacka vatten och avfall AB.

Juridik- och kanslistaben bedömer inledningsvis att den föreslagna förordningen går i linje med kommunens ökade fokus på cirkulär ekonomi, som bland annat uttrycks i kommunens avfallsplan 2021–2026. Ett av målen är att förebygga uppkomsten av avfall.

Bedömningen är att det miljömässiga målet med förslaget är positivt då det avser att på sikt främja cirkulära affärsmodeller, ge konsumenter mer inflytande över hållbara produkter och även förbättra och motverka utsläpp till luft, vatten och jord. Agenda 2030 är en viktig utgångspunkt i det lokala arbetet med att minska avfall och att främja hållbar konsumtion.

Förslaget i remissen innebär att en EU-förordning införs som svensk lag. Det är dock svårt att bedöma hur förslaget kommer att påverka kommunerna eftersom uppdragen inte är fördelade på nationell nivå. Det är svårt att bedöma vilka ekonomiska konsekvenser förslagen kan få för berörda verksamheter och kommuner. Det är oklart i vilken utsträckning inköpsrelaterade kostnader på grund av ökade krav på ekodesign för hållbara produkter kan påverka de verksamheter i kommunen som köper in sådana produkter.

Vad gäller tillsyn berör förordningen flera punkter som redan regleras av miljöbalken och som ingår i miljötillsynen. Där förordningen tillämpas blir den dock tydligare, mer specifik och mer tvingande än dessa delar är idag. Det kan innebära mer tvingande tillsynsinsatser, vilket i förlängningen innebär att tillsynsmyndigheten antingen behöver prioritera om eller utöka personalstyrkan. Däremot avgör inte förordningen vilken tillsynsmyndighet som ska vara ansvarig för de olika delarna, vilket gör det svårt att avgöra hur mycket den kommunala tillsynen påverkas. Det kommer dock att behövas stora insatser i form av information och vägledning från de tillsynsvägledande myndigheterna innan förordningen ska börja tillämpas i Sverige.

Förslag till yttrande

Ett förslag till yttrande har tagits fram som kommunstyrelsen föreslås anta, bilaga 1. I yttrandet framförs i huvudsak att målet med förslaget är positivt men att det är svårt att bedöma hur förslaget kommer att påverka kommunerna eftersom uppdragen inte är fördelade på nationell nivå. Vidare framförs att den föreslagna förordningen innebär detaljerade krav och att det inte är tillräckligt utrett vilka ekonomiska konsekvenser förslagen bedöms få för berörda verksamheter och kommuner. Det behöver klargöras vilka myndigheter som ska följa upp de olika kraven som ställs av förordningen och hur uppföljningen ska gå till. För tillsynsmyndigheter behövs vägledning i god tid innan förordningen träder i kraft för att tillsynen ska kunna planeras.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna förordningen kan medföra ekonomiska konsekvenser för kommunen i form av ökade inköpskostnader på grund av ett ökat administrativt arbete som bör medföra högre kostnader för producenter. Det kan även påverka behovet av tillsynspersonal. I remissen nämns däremot att den ekonomiska konsekvensen av förslaget förväntas ha ett positivt utfall eftersom den cirkulära marknaden ökar.

Konsekvenser för barn

Målet med förordningen är en förbättrad resurshushållning och mindre miljöbelastning, vilket är positivt både för barn och unga i Nacka idag och för kommande generationer.

Engin Ceylan
Kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Christopher Arontaus
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben

Bilagor

1. Förslag till yttrande
2. Remiss del 1
3. Remiss del 2
4. Synpunkter miljö- och stadsbyggnadsnämnden
5. Protokollsutdrag miljö- och stadsbyggnadsnämnden